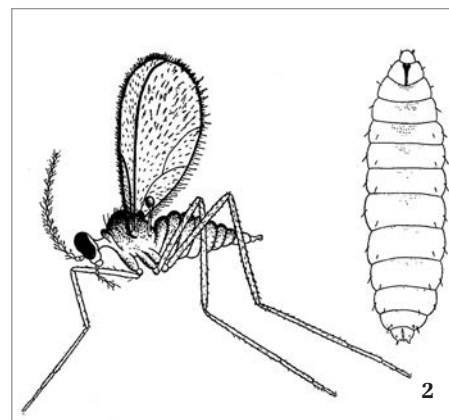

K devadesátinám entomoložky Marcely Skuhřavé

Entomoložka RNDr. Marcela Skuhřavá, CSC., rozená Hellerová, oslavila v letošním roce významné jubileum – 90 let. Narodila se 11. března 1934 v Praze na Žižkově. Přestože oba rodiče pracovali na poště, učili své děti od malička poznávat naši faunu i flóru, lásku k přírodě posléze prohloubilo i působení ve skautu. V letech 1940–45 navštěvovala obecnou školu v Praze na Jarově, poté studovala na dívčím reálném gymnáziu Elišky Krásnohorské ve Vodičkově ulici (1945–52). Zájem o přírodu ještě prohloubily výklady profesorky přírodopisu Marie Turkové. Po maturitě zahájila studium na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze, které úspěšně ukončila v r. 1957.

V r. 1958 nastoupila jako vědecký pracovník do Encyklopedického institutu tehdejší Československé akademie věd (ČSAV) v Praze, kde působila po celou kariéru až do odchodu do penze v r. 1991. V rámci zaměstnání se podílela na přípravě, organizačním zajištění a autorském zpracování biologické části encyklopedických děl, např. na čtyřdílném Příručím slovníku naučném (1962, 1963, 1966, 1967), Malém encyklopedickém slovníku (1972), třídílném Ilustrovaném encyklopedickém slovníku (1980–82), šestidílné Malé československé encyklopedii (1984–87) a třídílném Československém biografickém slovníku (1992).

V letech 1961–69 absolvovala externí aspiranturu v Entomologickém ústavu ČSAV pod vedením prof. Jana Obenbergera, který však v r. 1964 zemřel. Studium dokončila pod vedením doktora Karla Nováka. Po obhájení disertační práce s názvem Bejlomorky rodu *Clinodiplosis* Kieffer, 1894 a rodu *Trotteria* Kieffer, 1901 jí byl udělen titul kandidáta biologických věd a v r. 1970 získala titul RNDr.

1 I v pokročilém věku se Marcela Skuhřavá věnuje studiu bejlomerek – několik vědeckých pojednání ještě čeká na dokončení. Foto I. Vaněčková-Skuhřavá

2 Bejlomorka maková (*Dasineura papaveris*), vlevo dospělá, vpravo larva. Kresba z prvního článku v *Živě* od manželů Václava a Marcely Skuhřavých nazvaného Bejlomorky na makovicích (1961, 3: 104–106). Orig. M. Skuhřavá

3 Hálka bejlomorky pelyňkové (*Lasioptera artemisiae*) na stonku pelyňku černobýlu (*Artemisia vulgaris*), Písnice, jižní okraj Prahy (2004). Foto V. Skuhřavý

Za přelomový okamžik v jejím životě můžeme označit seznámení s Václavem Skuhřavým, tehdy asistentem na katedře zoologie PfF UK, za kterého se v červnu r. 1955 provdala. Spolu vytvořili legendární dvojici entomologů, která se zaměřila na čeleď bejlomorkovití (Cecidomyiidae) z řádu dvoukřídlí (Diptera). Jejich zájem byl neobyčejně komplexní, přes taxonomii, ekologii, faunistiku, zoogeografii až po hospodářský význam bejlomerek. Zpočátku se věnovali bejlomorkám v nejbližším okolí svého bydliště v Praze, později vyjžděli a prozkoumali Čechy, Moravu i Slovensko. Po změně poměrů v r. 1989 podnikli řadu zahraničních expedic – tuto hmyzí čeleď studovali ve 23 zemích Evropy, na řadě středomořských ostrovů i na západní Sibiři. Výzkumy uskutečnili na více než dvou tisících lokalitách. Výsledky jsou uveřejněny ve společných publikacích a dokladové materiály (preparáty bejlomerek a herbářové položky sušených rostlin s hálkami) uloženy v jejich sbírce. Marcela se studiu věnuje i po odchodu milovaného manžela, který zemřel v r. 2018 (blíže o něm i v *Živě* 2018, 3: LXXV–LXXVI). Výčet publikací a úspěchů je pro rozsah

daného článku neuchopitelný, zmiňme alespoň některá fakta (více např. v *Živě* 2014, 3: LVII–LVIII). Je autorkou nebo spoluautorkou 400 vědeckých prací, několika monografií a 9 knižních publikací. Popsala pět rodů a 26 nových druhů bejlomerek. Spolu s manželem je držitelkou Ceny za entomofaunistiku střední Evropy udělenou za výzkum bejlomerek Rakouska. Manželé Skuhřaví své poznatky neuvěřitelných 50 let přibližovali i čtenářům *Živy* – od prvního článku Bejlomorky na makovicích (1961, 3: 104–106) až po Příroda čarodějka – tři záhady ze světa bejlomerek (2012, 4: 203–205).

M. Skuhřavá zpracovala též historii dvou našich vědeckých společností do publikací Česká zoologická společnost, 90. výročí založení (2022, s kolektivem spoluautorů; viz *Živa* 2017, 6: CXLVII–CXLIX) a Česká společnost entomologická, 100. výročí založení (2004, s kolektivem). V r. 2015 byla zvolena čestnou členkou České společnosti entomologické, za dlouholetou podporu ČSE a za přínos k rozvoji české entomologie obdržela také ocenění v r. 2019. Ve stejném roce byla zvolena čestnou členkou České společnosti zoologické. Dodnes je členkou Cecidological Society of India a British Plant Gall Society. Za vědeckou činnost byla jako členka kolektivu několikrát odměněna kolegiem speciální biologie, a to v letech 1968, 1969, 1971 a 1975.

Marcela Skuhřavá je ve svých 90 letech ve výborné kondici. Stále určuje vzorky bejlomerek, které jí posílají mladší kolegové z celého světa. Zasloužený odpočinek si užívá v širokém rodinném kruhu. Přejeme jí do dalších let mnoho pohody, energie a chuti do života!

Se srdečnou gratulací a poděkováním za dlouholetou velmi milou spolupráci se připojuje i redakce *Živy*.